

PRENAMENA ENTERIJERA STAMBENE KUĆE U PETROVARADINU**INTERIOR RENOVATION DESIGN OF A RESIDENTIAL HOUSE IN PETROVARADIN**Damjan Bulatović, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad***Oblast – ARHITEKTURA I URBANIZAM**

Kratak sadržaj – Rad se bavi analizom principa transprogramiranja u arhitekturi kroz implementaciju tipologija prodavnice cipela i umetničke galerije u okviru postojeće prostorne celine, uz osvrt na značaj multidisciplinarnog pristupa u procesu projektovanja, sa ciljem uspostavljanja ekonomske i sociološke održivosti kroz usmeravanje pažnje na stvaranje jedinstvenog iskustva za korisnike prostora.

Ključne reči: *Transprogramiranje, mobilnost, reverzibilnost, multidisciplinarnost, održivost, ljudsko iskustvo*

Abstract – *The paper deals with the analysis of the principles of transprogramming in architecture through the implementation of typologies of a shoe store and art gallery within an existing spatial unit, with an emphasis on the importance of multidisciplinary approach in the design process, with the aim of establishing economic and sociological sustainability by directing attention to creating a unique experience for users of the space.*

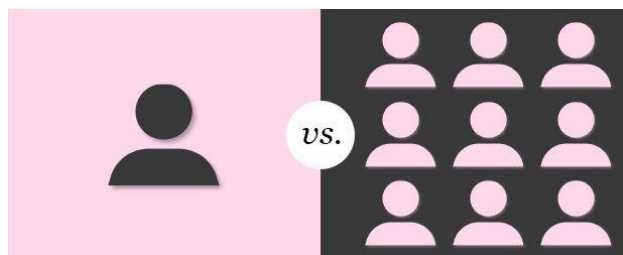
Keywords: *Transprogramming, mobility, reversibility, multidisciplinary, sustainability, human experience*

1. UVOD

U vremenu rekordno brzog protoka informacija, nepreglednog broja mogućnosti personalizovanih podešavanja svakog proizvoda, gotovo nemogućeg preplitanja i kombinovanja najrazličitijih entiteta, čovečanstvo polako posustaje na putu samospoznaje, na putu suštine. U brzom toku života, čovek gubi sposobnost kritičkog mišljenja, razdvajanja bitnog od nebitnog, celokupni sistem vrednosti i moralni kodeks bivaju izokrenuti i poprimaju neželjene oblike.

Pojmovi kolektivnog i individualnog, oduvek u specifičnom međusobnom odnosu, u današnje vreme su dostigli naročit stepen međusobne isključivosti. Kolektivne vrednosti negovane u prošlim vremenima kojima dugujemo uspostavljanje sistema u raznim oblastima života su u savremenom dobu u potpunosti zanemarene pred ekspanzijom individualizma. Svako ljudsko biće jeste jedinka za sebe, jedinstveni sklop intelektualnog i fizičkog materijala koji dejstvuje u prostoru i doprinosi evoluciji čovečanstva na unikatan način.

Upravo pomenuti odnos između individualnog i kolektivnog, unutrašnji elementi i spoljašnji faktori koji utiču na njih, kao i mogućnosti njihovog povezivanja i preplitanja u cilju stvaranja nove vrednosti su predmet ovog rada.

Slika 1. Odnos između individualnog i kolektivnog

Kroz arhitekturu, odnosno uređenje unutrašnjosti stambene kuće izgrađene u periodu između dva svetska rata, sprovedena je analiza kojom su istraženi programski i transformabilni potencijali jedne zatvorene arhitektonske strukture sa ciljem implementacije osnovnih načela programske fleksibilnosti u strogim okvirima stambene arhitekture građene početkom XX veka. Kao rezultat istraživanja, nastaje jedna kompaktna, jedinstvena i jednostavna celina koja predstavlja novi programski kvalitet, stvoren uspostavljanjem adekvatnog odnosa između kolektivnog i individualnog, odnosno isticanja ključnih vrednosti oba pojma.

2. TRANSPROGRAMIRANJE TIPOLOGIJA U ARHITEKTURI

Kada govorimo o pojmu transprogramiranja u arhitekturi, nezaobilazno ime u toj oblasti je Bernar Čumi. Prema Čumiju, arhitektura predstavlja kombinaciju tri osnovne vrednosti, a to su prostor, događaj i kretanje, pri čemu u okviru te trodelne celine ne postoji nikakva precizno definisana hijerarhija [1].

Potruga za novom vrednošću i unapređenjem ljudskog iskustva u korišćenju prostora je u današnjem svetu ono čemu teži svako kome je na prvom mestu ono što ostavlja iza sebe, a ne ono koliko će ostvariti u smislu materijalne koristi. Upravo je zbog toga od izuzetnog značaja da projekti transprogramiranja budu povereni onima koji, ne samo da poseduju duh vizionara, već i koji svoje lične interese, stavljaju iza interesa opšteg dobra jer samo tako, neopterećeni teretom ostvarenja lične koristi i nošeni idejom i željom za povećanje opšteg dobra i kvaliteta ljudskog života, će u krajnjoj liniji moći da postignu cilj odnosno stvaranje prostora koji će biti u potpunosti imun na sve spoljašnje i unutrašnje faktore nestabilnosti i koji

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bio doc. dr Marko Todorov.

će moći da prepoznaje sopstvene mane i u saglasnosti sa projektantom radi na unapređenju i modifikaciji kako bi se put razvoja nesmetano nastavio do tačke u kojoj će dalji razvoj zavisiti od entiteta koji hoće ili neće biti pod kontrolom ljudskog bića, ali sa druge strane moguće je da tema veštačke inteligencije trenutno nije dovoljno prihvaćena na nivou javnog mnjenja te se misli da će ljudi uvek biti u kontroli nad svime na ovom svetu [2].

Bilo kako bilo, ono što je važno učiniti, jeste konstatovati prisustvo i mogućnosti razvoja celokupne civilizacije i biti spreman na reakciju kada dođe trenutak promene, a najbolji način da se to učini, jeste da se konstantno radi i razmišlja o potencijalima, izazovima, pitanjima, kao i odgovorima na to kako će svet budućnosti izgledati.

3. SWOT ANALIZA

3.1. Snage prostorne celine

Prva i najznačajnija snaga prostorne celine koja je predmet ovog rada jeste lokacija na kojoj se nalazi. Pozicioniran na desnoj obali reke Dunav, pored međunarodnog puta i železničke pruge koji povezuju srednju sa jugoistočnom Evropom, Petrovaradin predstavlja jedinstvenu, demografski i geografski raznovrsnu celinu koja je na dovoljnoj udaljenosti od urbane sredine da ne bude ometana dinamikom razvoja Novog Sada kao gradske celine drugačijih karakteristika, a sa druge strane dovoljno blizu te iste urbane celine kako bi se održao tok razvoja i napretka različitih društvenih, ekonomskih i kulturoloških procesa.

Slika 2. Karakteristični izgled fasada u Petrovaradinu

3.2. Slabosti prostorne celine

Kada govorimo o slabostima posmatrane prostorne celine, važno je napomenuti da u zavisnosti od tačke gledišta odnosno perspektive iz koje se posmatra celina, ali i njen kontekst, bilo bi moguće gore navedene snage posmatrati i kao slabosti, s obzirom da je opšte poznato koliko ljudski faktor u svim životnim okolnostima može da se pokaže kao činilac koji svaku teoriju poništi iz prostog razloga što se uključivanjem ljudi u jednačinu, automatski sve zavisne menjaju.

3.3. Prilike za prostornu celinu

Pored osmišljavanja načina za kreativnu upotrebu idealne distance između urbane celine Novog Sada i Petrovaradina, glavna prilika ovog prostora leži u aktivnom uključivanju ljudi, odnosno lokalne zajednice u celokupni proces, od same konceptualizacije, preko razrade projekta i finalnih detalja, pa sve do praćenja ponašanja prostora

tokom perioda eksploatacije. Na taj način, uključivanjem ljudi i pružanjem mogućnosti za njihovo aktivno učešće stvara se atmosfera, odnosno jedinstven duh mesta, koji neminovno upotrebom savremenih sredstava komunikacije i digitalnog marketinga može ostvariti izuzetan uspeh među populacijom ukoliko je od početka postavljen na kvalitetnoj podlozi, nastaloj kao rezultat zajedničkog delovanja arhitekta i ostalih stručnjaka sa članovima lokalne zajednice koji predstavljaju autentični izvor informacija za razumevanje konteksta, a samim tim i upotreba i manevrisanje tim podacima postaje u mnogome jednostavnije jer se sagledava iz više različitih uglova, te se automatski šanse za neuspeh svode na minimum.

3.4. Pretnje za prostornu celinu

U slučaju konkretne posmatrane celine, pretnje se opet, u zavisnosti od predznaka perspektive, mogu smatrati i kao šanse ovog projekta. Ukoliko izuzmemo klimatske činioce na koje ne možemo uticati, jedini preostali faktor koji se može u nekoj verziji priče okarakterisati kao pretnja jeste svako eventualno neslaganje i odsustvo sinhronizacije u okviru ljudske interakcije odnosno neophodnog multidisciplinarnog pristupa. Opšte je poznato da upliv ljudskog faktora uskih shvatanja može dovesti do kompletne propasti projekata sa velikim potencijalom, ali kao i u svim drugim oblastima, tako i u arhitekturi ne sme se ulaziti u proces sa stavom o tome šta može poći naopako, već treba primeniti pozitivnu filozofiju sa humanim stranama ljudi i razmišljati o aspektima koji mogu doprineti kvalitetu rešenja.

4. PROJEKAT ENTERIJERA STAMBENE KUĆE

Akcent u okviru predloženog projekta stavljen je na stvaranje načina da se u centar dešavanja smeste korisnici, odnosno da se upotrebom najrazličitijih prostornih sredstava i prilagođenom arhitektonskom filozofijom transprogramiranja stvori jedinstveno iskustvo za ljude koji borave u datom prostoru i svojim prisustvom postaju integralni činilac celokupnog narativa, a samim tim ga i oblikuju do izvesne mere.

Medusobna zavisnost prostora i korisnika se izdvaja kao najbitnija komponenta projektovane celine, jer upravo taj proces predstavlja glavno merilo prostornih kvaliteta i omogućuje mu dalja fina podešavanja, prilagođavanje i razvoj u zavisnosti od toga u kom pravcu se odvijaju interakcije. Neizostavno se nameće i potreba za uključivanjem beskrajno velikog broja promenljivih faktora koji definišu svaku vrstu ljudske interakcije, ne samo sa drugim ljudima već i sa prostorom oko njih, te je stoga važno napomenuti da zahvaljujući činjenici da živimo u digitalnom dobu, imamo mogućnost praćenja i beleženja svih važnih i dragocenih detalja prilikom tih interakcija, koje u daljem procesu njihove analize i detaljnijeg razumevanja uz upotrebu naprednih alata i na početku pomenute veštačke inteligencije vode ka stvaranju vrhunskih vrednosti datog prostora. Te vrednosti se u daljem narativu pretvaraju u opipljive prostorne elemente koji obogaćuju ljudsko iskustvo, ali ujedno i komuniciraju sa korisnikom tako da prikupljaju povratne informacije koje se koriste i koje se mogu koristiti za dalje unapređenje tog prostora kako bi on u svakom trenutku bio maksimalno iskorišćen i u saglasnosti sa potrebama ljudi koji u okviru njega.

4.1. Koncept projekta

Na samom početku neophodno je naglasiti da je već u fazi konceptualizacije navedeno rešenje posmatrano kroz različite prizme i poštujući sve aspekte kvalitetnog multidisciplinarnog pristupa, te je usled toga praktično, radi boljeg razumevanja, najbolje raščlaniti opis koncepta na nekoliko zasebnih, ali sveukupno posmatrano, u visokom stepenu isprepletenih celina. Iako su svi podjednako važni, polazna tačka objašnjenja jeste ono što je u osnovi ljudskog delovanja u modernim vremenima, a to je odnos, ako ne i sukob individualizma i kolektivismu. Čovečanstvo je na prekretnici, individualizam se ističe kao jedina prava i kvalitetna vrednost, a zanemaruje se činjenica da je fizički svet u kojem živimo nastao na temeljima kolektivismu, odnosno ujedinjenog delovanja velikih grupa ljudi posvećenih istom cilju. Naravno, ne postoji ništa pogrešno u želji da čovek iskaže svoju jedinstvenost, međutim stav po kojem u društvu ima mesta samo za jednu struju, za jedno shvatanje, za jednu filozofiju, odnosno individualno ili kolektivno je u potpunosti neodrživ i kao takav je predmet preispitivanja u okviru ovog rada koji za cilj ima stvaranje nove vrednosti.

4.2. Prostorna organizacija

Prvi element, odnosno uvodna tačka prostornog narativa jeste ulazna partija, koja predstavlja mesto uspostavljanja prvog kontakta korisnika sa prostorom, odnosno tačku začeća prvog utiska o samom prostoru, što je čini izuzetno važnim delom projekta. U duhu minimalističkog pristupa projektovanju, rešenje predviđa veoma jednostavnu organizaciju ovog dela prostora kroz prisustvo prodajnog pulta kao centralnog motiva u prostoru koji, pored toga što definiše karakter prostora, predstavlja i poziciju sa koje prostorni narativ počinje da se odmotava.

Drugi prostorni element, koji se nastavlja na ulaznu partiju je sala za prezentacije gostujućih umetnika. Iako drugi u nizu prostornih elemenata, ovaj segment prostora predstavlja momenat u kojem interakcija među korisnicima prostora dolazi do izražaja u punom smislu. Uz jasno definisane karakteristike umetničke galerije, ono što je naročiti element odstupanja u tipičnom obrascu organizacije umetničkih galerija, jeste deo priče u kojem kreativni duh umetnika može da se pokaže u punom sjaju kroz zdravu diskusiju i razmenu ideja, za šta je neophodan prostor koji bi ohrabrio takvo ponašanje, odnosno pristup.

Postavka cipela i umetničkih dela, treći element datog rešenja prostorne organizacije, je ujedno vrhunac prve polovine celokupne zamisli u ovom projektu. Razlozi za to su brojni i variraju od očiglednih, koji su uslovljeni prostornim ograničenjima i raspoloživim sredstvima, pa sve do onih koji zalaze u daleko sveobuhvatnije sociološke, ekonomske, kulturološke i filozofske aspekte ljudske civilizacije.

Zona za odmor i osveženje, kao četvrti element datog rešenja, predstavlja neku vrstu tačke filtracije i konsolidacije utisaka u okviru prolaska kroz narativ. Organizovana tako da pruži trenutak u kojem korisnik ima mogućnost da prođe kroz prvu fazu slaganja utisaka u cilju formiranja konačne slike, ova zona se može posmatrati i kao granica odnosno portal za prelazak iz sadašnjosti u budućnost, tj. iz onoga što ravnoteža između

individualnog i kolektivnog predstavlja u ono kako ta ravnoteža može da izgleda u budućnosti zahvaljujući brojnim sredstvima koja su trenutno raspoloživa i koja će biti raspoloživa u bliskoj budućnosti.

Peta komponenta predloženog rešenja enterijera je paviljon za fleksibilne postavke. Ono po čemu je ovaj prostor jedinstven jeste to što predstavlja tačku apsolutnog jedinstva suprotstavljenih pojmova sa jednim jedinim ciljem, a to je pružanje ultimativnog iskustva korisniku, ali i omogućavanje i ohrabivanje širokog spektra interakcija između ljudi i prostora uz pomoć najrazličitijih prostornih sredstava i tehnologije vođene principa mobilnosti i reverzibilnosti. Predloženo rešenje paviljona predviđa odigravanje različitih scenarija i dešavanja upotrebom pokretnih struktura koje služe kao podloga za umetničku postavku, zatim pruža mogućnost organizovanja izložbi u kojoj je sam korisnik odnosno gost ujedno i kustos galerije.

4.3. Materijalizacija

U procesu odabira materijalizacije, posebna pažnja posvećena je odlikama ovog prostora u programskom smislu, odnosno uzeti su u obzir svi relevantni parametri čije vrednosti mogu biti determinisane upotrebom određenih materijala. Na osnovu toga, zaključak je bio da je potrebno predvideti upotrebu materijala koji svojom bojom, teksturom i duhom ni na koji način ne narušavaju postojeći duh mesta, već ohrabruju simbiozu i jedinstvo starog, odnosno zatečenog i novog, reverzibilnog. Materijalizacija enterijera nenametljivo prati narativ i svojom svedenošću upotpunjuje proces stvaranja novih društvenih vrednosti.

Liveni beton kao podna obloga predstavlja izraz slobode jer svojom teksturom pruža mogućnost izbora u kretanju i ne utiče na formiranje percepcije o geometriji prostora. Ovaj materijal je u neprekinutoj harmoniji sa ostalim prostornim sredstvima i kao takav predstavlja podlogu za stvaranje bogatstva ljudske interakcije neometane bilo kakvim vizuelno agresivnim izrazima koji bi skretali pažnju misli sa razgovora koji se vodi, već naprotiv svojim neupadljivim prisustvom i monohromatskom nijansom pruža dodatnu potporu ohrabrenju interakciji među ljudima, ali i interakciji ljudi sa materijalnim činionicima tog prostora.

Bela polirana iverica iskorišćena je kao glavni materijal za prostorne strukture jer se odlikuje lakoćom, uniformnošću i fleksibilnošću. Kao takva predstavlja još jedan od materijala koji svojim karakteristikama pogoduje osnovnom cilju projektovanog prostora, odnosno usmerava čulo vida na ono što je ključno u prostoru, a samim tim pomaže pri savlađivanju jednog od osnovnih izazova ljudskog života, a to je razdvajanje bitnog od nebitnog.

Jednostavne ramovske strukture u paviljonu za fleksibilne postavke izrađene su od aluminijuma koji akcentovanjem delova prostora uokviruje celokupnu priču. Aluminijum kao materijal, svojim karakteristikama u potpunosti odgovara duhu kojem se teži u ovom rešenju, te je i odabran kao ono što će dati notu uravnoteženosti sveprisutnim lakim, belim i uglačanim strukturama koje se nalaze oko njega.

4.4. Rešenje osvetljenja

Usklađivanjem ambijentalnog i akcentovanog osvetljenja postiže se prostorna slojevitost kao jedan od preduslova za potpuno razumevanje i stvaranje kritičkog stava prema pojmovima koji predstavljaju polaznu tačku ovog rešenja. Pojedinačno posmatrano, ulaznu partiju karakteriše iznutra osvetljeni pult, kojim se stvara utisak monumentalnosti i određene doze spiritualnosti prilikom pristupanja prostoru. Na takav prvi utisak se nastavlja sala za prezentacije koju karakteriše uniformno difuzno osvetljenje koje svojim karakteristikama uobličava ono čemu je ta prostorna celina i namenjena. Prilikom prelaska u treću celinu ovog rešenja odnosno prostora za postavku cipela i umetničkih dela nailazi se na jedinstveni sklop tri vrste osvetljenja: difuznog, ambijentalnog i akcentovanog koji deluju u apsolutnoj harmoniji sa istim ciljem, a to je ukazivanje korisniku na ono što je važno, razdvajanje tački fokusa od dela prostora koji predstavlja opštu komunikaciju i svojevrsni svetlosni omotač prostornih sredstava. Bitno je napomenuti da se difuzno i ambijentalno svetlo mogu smenjivati u okviru predloženog rešenja u zavisnosti od potreba i dešavanja, dok akcentovano svetlo predstavlja jednu vrstu prostorne konstante jer je njegova uloga višestruka.

4.5. Održivost rešenja

Održivost, kao veoma važan koncept za nesmetano funkcionisanje sistema u raznim oblastima života u savremenom dobu, našla je svoje mesto i u okviru ovog projekta. Principu održivosti se može i mora pristupati kroz nekoliko različitih dimenzija koje se tiču brojnih društvenih, ekonomskih i kulturoloških faktora uključenih u proces projektovanja.

Prvi i osnovni vid održivosti u ovom slučaju tiče se arhitektonske strane tog savremenog koncepta i ogleda se u implementaciji osobina kao što su mobilnost prostornih elemenata i reverzibilnost svih preduzetih intervencija, kako bi se zadatom prostoru ostavila mogućnost nezavisnog funkcionisanja u slučaju bilo kakvih nepredviđenih okolnosti.

Ključni faktor uspeha za svaku prostornu celinu jeste mera u kojoj ona uspeva da integriše korisnike u svoje okvire i zadrži njihovu pažnju na onome što ima da im ponudi. Ovdje se radi o jedinom faktoru održivosti koji direktno utiče na oba prethodno navedena od početka do kraja, odnosno krajnji korisnici učestvuju u samom projektu od ideje do realizacije, ali i u eksploataciji prostorne celine i tako daju konačnu ocenu o njegovom kvalitetu i vrednosti.

5. ZAKLJUČAK

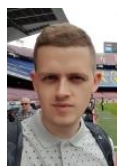
Ono što predstavlja krajnji cilj predloženog rešenja jeste isticanje značaja preispitivanja i re-definisanja pojma čoveka kao osnovne jedinice ljudskog društva i njegove uloge u široj slici sveta.

U vremenu u kojem smo izloženi izuzetno brzom prilivu ogromne količine informacija, ono što postaje ključna osobina svake ljudske jedinice jeste sposobnost stvaranja kritičkog stava prema svemu što nas okružuje i razvoj sistema u kojem na optimalan način čovek razdvaja ono što je bitno od onog što je nebitno, a upravo je takav pristup bio i polazna tačka datog rešenja. Zaokret kursa sa onoga što proizvod predstavlja, na ono kako ga korisnik doživljava, odnosno kroz kakvo iskustvo prolazi prilikom susreta i formiranja prvog utiska su ono što postaje glavna tema interesovanja u savremenom dobu, a ljudskoj civilizaciji ostaje zadatak da neguje prirodno urođenu radoznalost koja će voditi ka konstantnom prilivu novih pitanja koja će neminovno voditi ka odgovorima uz verovanje u viziju budućnosti čovečanstva koje je oslobođeno svih prepreka koje su se pojavljivale kroz istoriju i koje iz dana u dan napreduje, uči na svojim greškama i stavlja akcenat na važnost primene multidisciplinarnog pristupa u svim oblastima života, jer suština svake tvorevine leži u skupu karakteristika formiranih u entitetu od kojeg sve u životu polazi, a to je perspektiva, odnosno pogled na svet oko nas.

6. LITERATURA

- [1] B. Tschumi, "Architecture and Disjunction", Massachusetts, The MIT Press, 1996.
- [2] P.R. Daugherty, H. J. Wilson, "Human + Machine: Reimagining Work in the Age of AI", Boston, Harvard Business Publishing, 2018.

Kratka biografija:

Damjan Bulatović rođen je u Bačkoj Topoli 1993. god. Master rad na Fakultetu tehničkih nauka iz oblasti Arhitekture i urbanizma – Dizajn enterijera odbranio je 2019. god.

kontakt: dbulatovic75@gmail.com

Marko Todorov rođen je u Novom Sadu 1979. Doktorske studije upisao je 2007. godine. Oblast interesovanja su savremeni enterijer i arhitektonsko projektovanje.